

Slezská univerzita v Opavě

Profesor Peter Demetz mluvil na Slezské univerzitě o střetu kultur a jazyků

OPAVA (18. prosince 2012) - Jen několik dnů poté, kdy převzal Zlatou medaili Univerzity Karlovy, přijel Peter Demetz, emeritní profesor německého jazyka a srovnávacích literatur na Yale University (New Haven, Connecticut), už téměř půl století trvale žijící v USA, na Slezskou univerzitu (SU), aby tu pronesl přednášku „Praha minulá: křižovatka kultur a jazyků“. Společně ji uspořádaly Rakouské kulturní fórum v Praze a Rakouská knihovna v Opavě.

Pražského rodáka (1922), absolventa studia religionistiky, germanistiky a bohemistiky na Univerzitě Karlově, posluchačům představila doc. PhDr. Marie Gawrecká, CSc. V letech 1949 - 1953 působil P. Demetz v Německu (v kulturní redakci Svobodné Evropy pracoval mj. vedle Pavla Tigrida) a dnes je respektován jako jeden z nejzasvěcenějších teoretiků tří kultur - židovské, německé a české. Zabývá se dějinami německé literatury a literární komparativistikou se zvláštním zřetelem na pražské literární a kulturní klima a česko-německé vztahy. Mnoho tvůrčích sil věnoval prostřednictvím překladů propagaci české literatury ve světě.

„Než přistoupím k vlastnímu výkladu, začnu jednou ryze osobní vzpomínkou. V dětství jsme s matkou jezdili do Slezska a návštěva velkého města Opavy nám byla opakovaně slibována. Cesty z Karlovy Studánky ovšem pokaždé skončily nejdále v Krnově. Byl tam biják, a tak jsme ani neprotestovali. Do Opavy se tedy dostávám poprvé až dnes,“ uvedl na úvod prof. Demetz a přednášku zahájil vylíčením svého příběhu mladého člověka po únoru 1948, který byl krátce poté, kdy pro židovsko-německý původ přestál zvlášť kruté válečné útrapy, postaven před zásadní životní rozhodnutí.

„Byť by můj odchod na Západ mohl posloužit jako trháč z doby studené války, šlo o holou realitu. Po delším cestování a dalším studiu jsem zakotvil. Mé knihy našly čtenáře, dělal jsem to, co jsem měl rád, proto nemám důvod být nespokojen,“ potvrdil v rozhovoru pro SU prof. Demetz v souvislosti s působením v Mnichově a poté v USA.

„Pokud jde o Svobodnou Evropu, vedle Pavla Tigrida bych rád vzpomněl i na Jana Čepa a samozřejmě Ferdinanda Peroutku. A ještě dříve nelze pominout ani pražská studia, během nichž měl na mě největší vliv prof. Jan Patočka,“ shrnul stručně počátky svého intelektuálního života, k nimž patří též půlroční studijní pobyt v Londýně v roce 1947. „Kdo se chtěl bránit v roce 1948 nastoupené cenzuře myšlení, jak zdejší klima nazval Rio Preisner, měl jasno. Nechtěl-li se zpronevěřit svému svědomí, zůstat tu nemohl,“ dodal prof. Demetz.

V současnosti intenzivně píše knihu o filmech a diktátorech. „Na téma se ale dívám z čistě biografického hlediska a samozřejmě sleduji též vztah evropských národních kinematografií v dané době k dominujícímu americkému filmu,“ popsal významný host SU zatím poslední tvůrčí aktivitu. „A samozřejmě stále připravuji řadu přednášek a vystoupení na literárních konferencích. V Evropě bych se měl už na přelomu února a března příštího roku zúčastnit jedné z nich v Berlíně,“ přiblížil prof. Demetz svůj nejbližší pracovní program, do něhož k naší radosti vtěsna i krátkou návštěvu Opavy.

Martin Kůs, oddělení pro vnější vztahy

Slezská univerzita v Opavě

Na Rybníčku 626/1, 746 01 Opava

telefon: 739 720 126, e-mail: martin.kus@slu.cz

www.slu.cz

Ostatně s českým prostředím kontakty nikdy nepřerušil. „Na univerzitě je časopisecký sál, kam s několikadenním zpožděním docházely z Prahy noviny. Dnes se tu na nich sice šetří, ale mám-li soudit, zdá se mi, že v Čechách převládá místní zájem a lidé se tu více dívají na to, co by rádi měli, než aby sledovali, co mají. Proto mě potěšilo, když se teď při slavnostních chvílích, které pro mě Univerzita Karlova uspořádala, hodně mluvilo o obecných principech, tedy o liberálním a demokratickém úsilí. Člověk rád slyší, když je jeho práci přikládán jistý podíl na jejich posilování,“ přiznal prof. Demetz, už dříve překvapený tím, že rozhovor není natáčen, ale pouze zapisován. „To nás sbližuje, i když bez počítače se neobejdeme. Ale mohu prozradit, že do něj přepisuji až to, co nejprve zaznamenám nejraději na linkovaný papír,“ uzavřel a rád přijal přání pevného zdraví. „To potřebuji, zvláště proto, že jsem často, byť dost nerad, postaven před úkol cestovat,“ řekl na rozloučenou.

Německy píšícího autora známe i z česky vydaných titulů. V roce 1947 vyšla práce *Kafka a Praha*, v devadesátých letech minulého století pak byly vydány tituly *České slunce*, *moravský měsíc* a *Praha černá a zlatá*. Výjevy z jednoho evropského města (obě 1997) a *René: pražská léta Rainera Marii Rilka* (1998). Posledními do češtiny přeloženými Demetzovými díly jsou *Aeroplány nad Bresciou* (2003) a *Dějiště: Čechy* (2009). Za celoživotní tvorbu obdržel letos P. Demetz Cenu Georga Dehla udělovanou Německým kulturním fórem východní Evropy literárním autorům, kteří se erudovaně vyslovují k tradicím a vzájemným vztahům mezi německou kulturou a historií a kulturami a historií dalších národů žijících v této části starého kontinentu.

Text: Ivan Augustin